

Nezneužívejme broukoviště proti broukům!

V poslední době se i v České republice stále častěji objevují tzv. broukoviště (v anglickém originále *loggers*). Jde v podstatě o do země zapuštěné nebo na zemi ležící kmeny a větší větve, které slouží jako útočiště pro brouky a další organismy vázané na mrtvé dřevo, ale také třeba jako prolézačky pro děti. Nápad k nám dorazil z Britských ostrovů, broukoviště usnadňují lidem setkání s jinak skrytě žijícími obyvateli mrtvého dřeva, třeba roháčem obecným, nosorožíky nebo zlatohlávkou.

Hlavní smysl broukovišť je tedy vzdělávací a výchovný, naopak jejich příspěvek k ochraně ohrožených druhů není velký. Dřeva je v nich sice hodně na jednom místě, ale ve srovnání například s pár hektary rozumně spravovaného lesa nebo parku vlastně málo. Hlavním problémem je ale kontinuita. V aleji s desítkami až stovkami starých stromů vždy najdeme dřevo čerstvě odumřelé i různá stadia jeho tlení. A každá taková fáze rozpadu dřeva hostí jiné, specifické organismy. Přesunuta do broukoviště se ale stejná alej

Kresba: Pavel Říha

rozpadá najednou a rok po vybudování broukoviště už v ní žádné čerstvě mrtvé dřevo – a tedy ani tvory na něj vázané - nenajdeme. Rychlé a synchronní změny podmínek v broukovištích způsobují, že je dokáží využít především tvorové, kteří mají podmínky k uspokojivé existenci i v blízkém okolí, takže příspěvek broukovišť k ochraně ohrožených tvorů je přinejlepším krátkodobý a omezený. Broukoviště tedy pro brouky není žádná výhra! V poslední době se u nás ale bohužel množí případy, kdy broukoviště ohroženým broukům vysloveně škodí.

Broukoviště jsou totiž stále častěji využívána jako nástroj umožňující likvidaci stromů osídlených chráněnými organismy. Chce-li někdo pokácet starý strom plný třeba mezinárodně chráněných páchníků hnědých, některé úřady dokonce ani nezahajují správní řízení o výjimce ze základních podmínek ochrany zvláště chráněných druhů. Jen jako podmínku kácení uloží vybudování broukoviště v rámci tzv. náhradních opatření. Takový přístup je nejen fatálním nepochopením smyslu broukovišť a možnosti jejich příspěvku k ochraně ohrožených tvorů, ale i jednáním v rozporu s platnou legislativou. Jde o zneužití broukovišť ke kácení biologicky cenných starých stromů a ničení cenných přírodních lokalit.

Jakkoli je zachování starých stromů v broukovišti lepší, než jejich spálení v kamnech, pro většinu obyvatel starého stromu stejně znamená rychlý konec. Ořezaný a/nebo ukotvený strom může obrazit a ještě dlouho žít nebo alespoň dožít a hostit generace ohrožených tvorů. Kácení stromu naproti tomu zlikviduje organismy, které potřebují strom živý (z chráněných druhů třeba tesařík obrovský) a také dramaticky změni mikroklima uvnitř stromu, na což opět doplatí např. páchník hnědý. Přesun stromu dále mění podmínky v něm. Skácení a převoz cenného stromu do broukoviště likvidaci jeho chráněných obyvatel *v nejlepším případě* pouze odloží o několik let!

Stručně shrnuto: „**Kácení dřeviny osídlené zvláště chráněnými organismy vázanými na staré stromy a/nebo mrtvé dřevo je zásadním škodlivým zásahem do biotopu těchto druhů bez ohledu na počet broukovišť v souvislosti s kácením vybudovaných.**“

Jedinou možností ochrany živočichů vázaných na staré stromy je totiž zachování jejich stanoviště. Biologicky cenné stromy je tedy zdaleka nejlepší nekácet. Mnohdy postačí jen prořezání stromu nebo vytvoření tzv. torza. Nejlépe tak, aby torzo mělo šanci obrazit a co nejdéle žít. Broukoviště bychom u biologicky cenných stromů využívat neměli, jde jen o zcela poslední, krajní a nevhodnou variantu. Vytvářet broukoviště je naopak záhodno ze stromů, které biologicky cenné nejsou. Pak jde o počín, který může podpořit některé ekologicky méně náročné saproxylické druhy hmyzu, například v úvodu zmíněného roháče.

Foto: Jiří Řehounek

Proto apelujeme na všechny, kteří rozhodují o kácení starých stromů nebo se účastní správních řízení týkajících se kácení, aby nepodléhali dojmu, že vytvoření broukoviště ospravedlní pokácení jakéhokoli stromu. U biologicky cenných stromů (a u starých stromů vždy) musí být při rozhodování přítomen nejen dendrolog, ale také entomolog, který se zabývá saproxylickým hmyzem. Jedině respektování názoru odborníka umožní zodpovědně posoudit, která opatření jsou v konkrétním případě vhodným řešením situace.

Bezpečnost občanů je samozřejmě na prvním místě. Téměř vždy ji však můžeme zajistit i jinak, než kácením. Kvůli dlouhodobému a setrvalému úbytku starých stromů patří jejich obyvatelé k nejohroženějším částem naší přírody. Základní podmínkou jejich ochrany je obecné přijetí skutečnosti, že není-li to nezbytně nutné, staré stromy se prostě nekácejí. Místo toho je třeba stromy vychovávat, ořezávat a seřezávat tak, aby své okolí ohrožovat ani nezačaly.

Milan Boukal

Lukáš Čížek, Entomologický ústav AV ČR, v. v. i.

Pavel Dedek, zoolog Správy CHKO Pálava

Ondřej Konvička, Entomologický ústav AV ČR, v. v. i.

Jiří Řehounek, Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Martin Škorpík, Správa NP Podyjí

Text je stanoviskem České společnosti entomologické, schváleným Výborem ČSE 16. září 2014

Signatáři vyjadřují svůj osobní názor, který se nemusí nutně shodovat s názorem instituce.